

УДК 617-001.3/6-097-053/-055

ОБСТАВИНИ ОТРИМАННЯ ПОШКОДЖЕННЯ У ПОСТРАЖДАЛИХ З ПОЛІТРАВМОЮ (СТАТЕВО-ВІКОВИЙ АНАЛІЗ)

Цвях А.І.

*КЗТОР «Тернопільська університетська лікарня», м. Тернопіль
terokkl@ukr.net*

Проведено аналіз обставин травматизму у віковому і статевому аспектах серед постраждалих з політравмою. Встановлено, що побутовий травматизм є головною причиною поразки в загальному масиві досліджуваної вибірки незалежно від статі (1 рангове місце), однак, серед постраждалих чоловічої статі зустрічається частіше (на 14,2%). Дорожньо-транспортний травматизм займає друге за величиною питомої ваги: серед чоловіків 27,0%, серед жінок майже вдвічі більше - 52,8% випадків. Однак при аналізі обставин травмування залежно від того, де знаходився потерпілий, рангові місця розподілилися наступним чином. ДТП водій: чоловіки 15,7% (2 рангове місце), жінки - 1,1% (6 рангове місце); ДТП пасажир - 5,2% (5 місце), 28,1% (2 рангове місце), а ДТП пішохід - 6,1% (4 рангове місце), і 23,6% (3 рангове місце) для осіб чоловічої і жіночої статі відповідно.

Серед постраждалих з політравмою у віці до 20 років 1 рангове місце зайняв дорожньо-транспортний травматизм (ДТП в якості пасажирів). Для решти вікових груп на першому місці був побутовий травматизм, частка якого зростає прямо пропорційно віку: до 20 років - 23,5% (2 рангове місце), 21-40 років - 29,0%. 41-60 років - 48,6%, старше 61 року - 65,6%.

Ключові слова: політравма, обставини травматизму, вікові особливості, статеві відмінності

Вступ

З другої половини ХХ ст. в країнах світу спостерігається зростання травми в структурі захворюваності та смертності населення. На сьогодні це основна причина смерті людей віком до 40 років. Якщо середній вік серед померлих внаслідок серцево-судинної патології складає 79 років, онкологічних захворювань - 68,8 років, то від травматичних ушкоджень - 34,4 роки [1, 2]. Не останню роль в цих процесах відіграють такі обставини, як погіршення екологічної обстановки, урбанізація, науково-технічний прогрес, збільшення кількості транспортних засобів, нестабільна політична ситуація, військові конфлікти тощо [3].

Встановлення обставин травмування при політравмі надзвичайно важлива частина діагностичного процесу та вибору лікувальної тактики, адже різні види травматизму мають різний

клінічний результативний ризик виникнення летального результату та несприятливих соціальних наслідків [4].

Мета дослідження

Вивчення та аналіз обставин травматизму у постраждалих з політравмою.

Матеріали та методи

Нами було проаналізовано 204 карти стаціонарного хворого у постраждалих з політравмою. Масив дослідження склали постраждалі віком від 15 до 88 років (середній вік склав 41,0 років). За статевою характеристикою масив розділювався наступним чином: чоловіків - 115, жінок - 89 осіб відповідно. Усіх постраждалих було поділено на наступні вікові групи: до 20 років, 21-40 років, 41-60 років та 61 рік і старші. Згідно вимог доказової медицини, для визначення вірогідного поля результату був застосований непараметричний кореляційний аналіз за методо-

логією визначення поліхоричного показника зв'язку Pырson.

Результати та їх обговорення

У загальному досліджуваному масиві постраждалих найбільша питома вага припала на побутовий травматизм – 1 рангове місце та 40,7 % випадків (табл. 1).

Дорожньо-транспортний травматизм у загальному масиві постраждалих зайняв частку у 38,4 %. Для України проблема дорожньо-транспортних пригод (ДТП) має особливу актуальність, адже якщо в країнах Європи зі 100 постраждалих гине в середньому 4-6 людей, то в нашій країні цей показник сягає 15 осіб [5, 6]. У загальному масиві випадків політравми внаслідок дорожньо-транспортних пригод постраждалих водіїв було 9,3% (п'яте рангове місце), пасажирів – 15,3% (друге рангове місце), а постраждалих пішоходів – 13,8% (третє рангове місце). Якщо розглядати у розрізі статі суму випадків ДТП, що призвели до травмування пацієнтів, то питома частка такої травми незалежно від того, де знаходився постраждалий (водій, пасажир чи пішохід) серед чоловіків склала 27,0%, а серед жінок була вдвічі вищою – 52,8%.

Четверте рангове місце та питома частка у 2,7 % у загальному масиві досліджуваних припадає на кримінальні обставини травматизму при політравмі. 6 рангове місце залишилось за нез'ясованими обставинами (3,9%). Сьоме, восьме та дев'яте рангові місця зайняли травми на виробництві (1,9%), вуличний (1,5%) та спортивний травматизм відповідно.

Щодо статевої ознаки, то у дослід-

жуваній вибірці спостерігались невеликі відмінності щодо обставин політравми у порівнянні із загальним масивом постраждалих (рисунок 1). Так і для постраждалих жінок, і для чоловіків перше рангове місце серед обставин політравми (як і у загальному масиві) припало на побутовий травматизм: 32,7 та 46,9% відповідно, однак серед чоловіків він зустрічався на 14,2% частіше. Друге рангове місце серед осіб жіночої і чоловічої статі зайняв травматизм внаслідок дорожньо-транспортних пригод, однак у першому випадку в якості пасажирів – 28,1%, а у другому – в якості постраждалого водія – 15,7%.

Кримінальний характер політравми серед чоловіків посів 3 рангове місце (13,9%), тоді як у жінок він був на четвертому місці – 11,2%, а випередив ці обставини політравми в останній групі дорожньо-транспортний травматизм, коли постраждала була пішоходом.

Серед чоловіків 6,1% постраждали при ДТП у якості пішоходів (4 рангове місце), 5 місце поділили між собою обставини травми ДТП у якості пасажирів, у такої ж кількості (5,2%) обставини політравми залишились нез'ясованими. За вказаними причинами слідував виробничий травматизм (3,5%), потім вуличний (2,6%). Останнє восьме рангове місце у групі постраждалих чоловіків посів спортивний характер травми – 0,9%.

Щодо жінок з політравмою, то 5

Таблиця 1

Аналіз обставин травматизму при політравмі за ознакою статі постраждалих

Стать	Чоловіки			Жінки			Загальний масив		
	абс	відн	Ri	абс	відн	Ri	абс	відн	Ri
Обставини									
ДТП водій	18	15,7%	2	1	1,1%	6	19	9,3%	5
ДТП пасажир	6	5,2%	5	25	28,1%	2	31	15,3%	2
ДТП пішохід	7	6,1%	4	21	23,6%	3	28	13,8%	3
Побутовий	54	46,9%	1	29	32,7%	1	83	40,7%	1
Кримінальний	16	13,9%	3	10	11,2%	4	26	12,7%	4
Виробничий	4	3,5%	6	-	-	-	4	1,9%	7
Вуличний	3	2,6%	7	-	-	-	3	1,5%	8
Спортивний	1	0,9%	8	1	1,1%	6	2	0,9%	9
Обставини невідомі	6	5,2%	5	2	2,2%	5	8	3,9%	6
Всього	115	100%		89	100%		204	100%	

Порівняльний ранговий аналіз розподілу постраждалих з політравмою за видами травматизму в залежності від ознаки віку постраждалих

Вік	? 20 років			21-40 років			41-60 років			>60 років		
	абс	відн	Ri	абс	відн	Ri	абс	відн	Ri	абс	відн	Ri
Обставини												
ДТП водій	2	11,8 %	3	14	16,3 %	3	3	4,2 %	6	-	-	-
ДТП пасажир	5	29,4 %	1	16	18,6 %	2	9	12,5 %	3	1	3,4 %	4
ДТП пішохід	4	23,5 %	2	7	8,1 %	4	11	15,3 %	2	6	20,8 %	2
Побутовий	4	23,5 %	2	25	29,0 %	1	35	48,6 %	1	19	65,6 %	1
Кримінальний	2	11,8 %	3	16	18,6 %	2	6	8,3 %	4	2	6,8 %	3
Виробничий	-	-	-	2	2,3 %	6	2	2,8 %	7	-	-	-
Вуличний	-	-	-	1	1,2 %	7	2	2,8 %	7	-	-	-
Спортивний	-	-	-	2	2,3 %	6	-	-	-	-	-	-
Обставини невідомі	-	-	-	3	3,6 %	5	4	5,5 %	5	1	3,4 %	4
Всього	17	100 %		86	100 %		72	100 %		29	100 %	

років побутовий травматизм зайняв перше рангове місце з питомою часткою у 48,6 %, 2 та 3 рангові місця припали на дорожньо-транспортний травматизм: пішоходи – 15,3%, а пасажирів – 12,5% відповідно. Наступний ранг за кримінальними обставинами політравми – 8,3% постраждалих вікової категорії 41-6

рангове місце припало на невідомі обставини травмування (2,2%), 6 – дорожньо-транспортний (у якості водія) та вуличний травматизм по 1,1% постраждалих.

З метою вивчення розподілу обставин травмування у розрізі вікового аспекту нами було проведено наступний ранговий аналіз (таблиця 2). Так серед постраждалих у віці до 20 років включно (17 осіб) 1 рангове місце зайняли обставини травми при ДТП у якості пасажирів. 2 місце поділили між собою побутовий характер травм та ДТП у якості пішоходів (по 23,5%), на 3-му місці опинились кримінальні обставини та ДТП у якості водія – по 11,8%.

У віковій групі 21-40 років на першому місці опинились побутові обставини травми – у 29,0% постраждалих, 2, 3, та 4 рангові місця залишилися за дорожньо-транспортним травматизмом у якості пасажирів – 18,6%, у якості водія – 16,3%, та у якості пішохода – у 8,1% відповідно. Також друге рангове місце зайняли кримінальні обставини політравми. На 5 місці опинилися постраждалі з нез'ясованими обставинами (3,6 %). 6 рангове місце розділили між собою виробничий та спортивний травматизм (по 2,3%), вуличний – відповідно 7 рангове місце (1,2%).

Серед постраждалих віком 41-60

років. У 5,5% випадків обставини травми залишилися нез'ясованими (5 рангове місце), а причиною отримання полісистемних ушкоджень через ДТП отримали 4,2% постраждалих (6 рангове місце). На останньому місці у даній віковій групі опинилися вуличний та виробничий травматизм – по 2,8% (7 рангове місце).

Серед людей літнього та похилого віку побутовий травматизм спостерігався у 65,6% випадків політравми (1 рангове місце). 20,8% постраждали у ДТП у якості пішоходів (2 рангове місце), а у якості пасажирів – 3,4 % (4 рангове місце). Також 4 рангове місце припало на невідомі обставини травми у людей вікової категорії старші 61 року (3,4%). Кримінальний травматизм зустрічався у 6,8% постраждалих, відповідно 3 рангове місце.

Висновки

1. Обставини отримання пошкодження, що визначено видом травматизму, вірогідно залежать від ознак статі та віку.
2. Встановлено, що найбільша частка і серед чоловіків, і серед жінок, припадає на побутовий травматизм (1 рангове місце), який, однак, серед постраждалих чоловічої статі зустрічається частіше (на 14,2%).
3. Другою за питомою вагою обставин

травми є дорожньо-транспортний травматизм: серед чоловіків 27,0%, серед жінок майже вдвічі більше – 52,8%. Однак при аналізі обставин травмування залежно від того, де знаходився постраждалий, рангові місця розподілились наступним чином. ДТП водій: чоловіки 15,7 % (2 рангове місце), жінки – 1,1 % (6 рангове місце); ДТП пасажир – 5,2 % (5 місце), 28,1 % (2 рангове місце), а ДТП пішохід – 6,1% (4 рангове місце), та 23,6 % (3 рангове місце) для осіб чоловічої та жіночої статі відповідно.

4. Інші причини травмування (кримінальний, виробничий, побутовий, спортивний та невідомі обставини) у загальній сумі серед чоловіків склали 26,1%, серед жінок – 14,5 %.
5. У віковому аспекті: серед постраждалих з політравмою віком до 20 років 1 рангове місце посів дорожньо-транспортний травматизм, а саме ДТП у якості пасажирів, тоді як для решти вікових груп на першому місці був побутовий травматизм, частка якого зростає прямо пропорційно вікові: до 20 років – 23,5% (2 рангове місце), 21-40 років – 29,0%. 41-60 років – 48,6%, старші 61 року – 65,6%.

Література

1. Роцін Г.Г., Гур'єв С.О., Барамія Н.М., Крилюк В.О. Невирішені питання надання екстреної медичної допомоги постраждалим з тяжкою поєднаною травмою // Проблеми військової охорони здоров'я: збірник наукових праць Української військово-медичної академії. Київ. – 2012. – С. 48-56.
2. Усенко Л.В., Царев А.В. Сердечно-легочная и церебральная реанимация: Методические рекомендации. – Днепропетровск, 2007. – 47 с.
3. Гур'єв С.О., Шищук В.Д., Шкатула Ю.В. Медицина надзвичайних ситуацій. Екстрена медична допомога: навчальний посібник. – Суми: Видавництво СумДУ,

2010. – 321 с.

4. Гур'єв С.О., Березка М.І., Соловійов О.С., Сацик С.П. Політравма як медико-соціальна проблема (ризикорієнтований підхід) // Медицина сьогодні і завтра. – 2012. – № 1 (54). – С. 28-31
5. Кононенко М.Г., Коробова С.П., Кащенко Л.Г., та ін. Абдомінальні пошкодження при дорожньо-транспортній травмі / / Вісник Вінницького нац. мед. ун-ту. – 2010. – №14 (2). – С. 351–353.
6. Басс М.Д., Бобылев М.К., Коршунов Д.В. Политравма в дорожно-транспортных происшествиях // Успехи современного естествознания. – 2011. – № 8 – стр. 92-93

References

1. Roshchin G.G., Guriev S.O., Baramiya N.M., Kryluk V.O. 2012, "Unresolved questions of urgent medical care for victims with severe combined trauma", Problems of military health care, vol.35, pp. 48-56 (In Ukrainian)
2. Usenko L.V., Tsarev A.V., 2007. Cardiopulmonary and cerebral reanimation: methodical instruction. – Dnipropetrovsk, 47 p.(In Russian)
3. Guriev S.O., Shyshuk V.D., Shkatula Yu.V., 2010, Medical emergencies. Urgent medical care: tutorial, Sumy, 321 p. (In Ukrainian)
4. Guriev S.O., Berezka M.I., Solovjov O.S., Satsyk S.P., 2012, "Polytrauma as medical and social problem (risk-oriented approach)", Medicine today and tomorrow, Vol. 54, No 1, pp. 28-31(In ukrainian)
5. Kononenko M.G., Korobova S.P., Kashchenko L.G., et al., 2010, "Abdominal injuries in road accidents ", Visnyk Vinnitsa National Medical University, Vol. 14, No 2, pp. 351-353 (In Ukrainian)
6. Bass M.D., Bobylev M.K., Korshunov D.V., Polytrauma in road accidents, Advances in current natural sciences, No 8, pp. 92-93

Резюме

**ОБСТОЯТЕЛЬСТВА ПОЛУЧЕНИЯ
ПОВРЕЖДЕНИЙ У ПОСТРАДАВШИХ С
ПОЛИТРАВМОЙ
(ВОЗРАСТНО-ПОЛОВОЙ АНАЛИЗ)**

Цвях А.И.

Проведен анализ обстоятельств травматизма в возрастном и половом аспектах среди пострадавших с политравмой. Установлено, что бытовой травматизм является главной причиной поражения в общем массиве исследуемой выборки независимо от пола (1 ранговое место), однако, среди пострадавших мужского пола встречается чаще (на 14,2%). Дорожно-транспортный травматизм занимает второй по величине удельного веса: среди мужчин 27,0%, среди женщин почти вдвое больше - 52,8% случаев. Однако при анализе обстоятельств травмирования в зависимости от того, где находился пострадавший, ранговые места распределились следующим образом. ДТП водитель: мужчины 15,7% (2 ранговое место), женщины - 1,1% (6 ранговое место); ДТП пассажир - 5,2% (5 место), 28,1% (2 ранговое место), а ДТП пешеход - 6,1% (4 ранговое место), и 23,6% (3 ранговое место) для лиц мужского и женского пола соответственно.

Среди пострадавших с политравмой в возрасте до 20 лет 1 ранговое место занял дорожно-транспортный травматизм (ДТП в качестве пассажира). Для остальных возрастных групп на первом месте был бытовой травматизм, доля которого возрастает прямо пропорционально возрасту: до 20 лет - 23,5% (2 ранговое место), 21-40 лет - 29,0%. 41-60 лет - 48,6%, старше 61 года - 65,6%.

Ключевые слова: политравма, обстоятельства травматизма, возрастные особенности, половые различия.

Summary

**THE MAIN CIRCUMSTANCES OF
DAMAGE OF VICTIMS WITH POLYTRAUMA
(ANALYSIS BY AGE AND GENDER)**

Tsvyakh A.I.

The circumstances of injury in case of polytrauma were analyzed by age and gender of victims. It was found that household injuries are the main cause of polytrauma damage regardless of gender (1 rank place), however, among the affected males is more common (on 14.2% frequently). Road traffic injuries tool place in 27.0% men victims, in women 52.8% of cases. However, deeper rank analysis showed the next: the drivers victims - males 15.7% (2 rank place), women - 1.1% (6 rank place); passenger traffic accidents - 5.2% (5th), 28.1% (2 rank place), and pedestrian accidents - 6.1% (4 rank place), and 23.6% (3 rank place) for males and females respectively.

Among patients with multiple injuries at the age till 20 years old 1 rank place road traffic injuries took (accidents as a passenger). For other age groups household injuries were in the first place, the proportion of which increases in direct proportion to age till 20 years old - 23.5% (2 rank place), 21-40 years - 29.0%. 41-60 years - 48.6%, over '61 - 65.6%.

Keywords: *polytrauma, circumstances of injury, age characteristics, gender differences.*

*Впервые поступила в редакцию 15.07.2014 г.
Рекомендована к печати на заседании
редакционной коллегии после рецензирования*